

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

II. De speciebus sensus communis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

à sensibili proprio: ergo quotiescumque applicatur sensibile proprium, applicatur etiam commune: ergo quotiescunque sensibile proprium producit speciem sui, eam producat sensibile commune, cum utrumque eodem modo applicetur, & eandem virtutem habeat producendi speciem.

29 **SEXTA CONCLUSIO.** Si Deus conferuaret obiectum visus v.g. colorem sine præsentiā: color adhuc, supposita illius conseruatione sine præsentiā, non posset videri naturaliter: posset tamen supernaturaliter. Priorem partē tenet ferē omnes scholastici. Posteriorē tenent Alex. Alensis 4. p. q. 10. n. 7. art. 3. §. 8. Sotus in 4. dist. 10. q. 1. art. 7. qui affirmant, de facto Beatam Virginem supernaturaliter vidisse Christum in Eucharistia, non viso modo inextensionis, quem habet. Priorem partem ostendo ex dictis 7. physic. ubi probaui, præsentiā requiri ex parte actus primi ad agendum: ergo color sine præsentiā non est in actu primo ad producendam speciem sui: ergo non potest naturaliter illā producere: ergo neque videri. Posteriorē fūdeo ex dictis ibi, ubi statui Deum posse supplere defectum præsentiā, & agens sine præsentiā requisita ad operationem posse supernaturaliter agere in distans extra totam sphaeram. Ex quo inferitur: posse, supernaturaliter operari sine omni præsentiā, quia præsentiā, quæ non applicat agens ad passum intra sphaerā illius, non se tenet ex parte principij actui existentis ad operandum, cum non adiuvet ad operationem: imò potius illius naturaliter impeditiua sit ratione distantie, quam fundat talis præsentiā.

30 **SEPTIMA CONCLUSIO.** Si Deus impediret concursum sensibilis communis, ad producendam speciem sui, sensibile proprium naturaliter speciem sui produceret, & color existens cū præsentiā videretur, non visā præsentiā. Ratio est quia color, vbi sit in actu primo potens producere speciem sui, non indiget concursu sensibilis communis, seu præsentiā: sed tantum præsentiā: ergo etiam si Deus impediret hunc concursum, dummodo conseruaret colorem cum præsentiā, color esset in actu primo ad producendam speciem sui. Antecedens probō: Color tantum indiget præsentiā, ad producendam speciem sui, sicut quolibet agens indiget præsentiā, ad suas operationes, vt sit debite agenti applicatum. Neque fundamentum est ad constituendam aliam exigentiam in colore, ad producendam sui speciem, quam in aliis agentibus ad producendos suos effectus. Quod autem, quotiescumque datur productio speciei sensibilis proprij, detur productio speciei sensibilis communis, non probat dependentiam actionum, sed earum concomitantiam prouenientem ex concomitantia agentium potentium species sui producere.

31 **OCTAVA CONCLUSIO.** Si præsentiā definitiua non distinguitur à circumscriptiua, sed tantum sit circumscriptiuarum repetitio, obiectum indiuisibiliter existens potest videri naturaliter, non tantum secundum se, sed cum præsentiā definitiua, seu multitudine circumscriptiuarum. Probatur hæc conclusio: quod vna pars sit cum alia penetrata, neque quod sit in multiplici, loco non impedit actiuitatem illius, quia penetrata in hoc loco eandem approximationem habet cum passō, ac si non esset penetrata, & præsens in hoc spatio. Secundum hanc sententiam dicendum est: Christum in Eucharistia ex natura rei naturaliter posse videri: ex merito autem fidei impediri visionem illius. Quod de facto ita contingere, adhuc datā præsentiā definitiua specie distincta, tenent Nominales, quos infra referam.

32 **NONA CONCLUSIO.** Si præsentiā definitiua specie differt à circumscriptiua, obiectum definitiue existens non potest videri, vt præsens definitiue, hoc est, illius præsentiā definitiua videri non potest. Defendunt hanc conclusionem Ricard. 14. dist. 2. art. 5. q. 2. Palud. & Capreol. q. ult. P. Soar. 3. p. tom. 3. disp. 53. sect. 4. Probatur hæc conclusio: obiectum commune adequatum est præsentiā, quam de facto videmus, quod probatur ex eo, quod nullum est fundamentum, ad asserendum, illam præsentiā contineri sub obiecto huius potentie, neque hanc potentiam habere virtutem, adhuc inchoatam producendi speciem expressam illius, ac proinde adhuc supernaturaliter videri non posset talis præsentiā. Quod efficaciū probabitur, si asseramus, talem præsentiā fore supernaturalem.

33 **DECIMA CONCLUSIO.** Obiectum definitiue existens per præsentiā definitiua, specie distincta à circumscriptiua, potest naturaliter videri non visā præsentiā illius. Defendunt hanc sententiā præcipue secundum partem

Francisc. de Quiedo Philosoph. Tom. II.

affirmatiua, quam hic specialiter tradidimus Ocham in 4. dist. 10. quæst. 5. art. 3. Maior quæst. 5. illam probabilem censet, Gabriel lect. 45. in Canone Missæ littera P. Rationē conclusionis accipe. Præsentiā ipsam non posse speciem sui producere, non est impedimentum, ad hoc, vt illam producat sensibile proprium, quia, vt dicebam conclusionē 3. concursus sensibilis communis non requiritur ad concursum sensibilis proprij, sed requiritur præsentiā sensibilis proprij, vt applicet virtutem actiua passō, & illam constituat in actu primo ad operandum, tanquā conditio requisita; sed præsentiā definitiua applicat virtutem actiua, ad operandum, & illam constituit in eodem spatio, in quo præsentiā circumscriptiua constitueret eandem: ergo obiectum definitiue præsens poterit sui speciem producere. Minor probatur: obiectum definitiue præsens in palmo spatij v.g. habet omnes partes correspondentes eisdem partibus spatij, ac correspondere si in eodem palmo spatij esset circumscriptiue, quia, cum quælibet pars obiecti correspondeat omnibus partibus spatij, correspondet parti illi, cui responderet, si esset circumscriptiue præsens, & insuper aliis partibus: ergo habet eandem applicationem, quam haberet circumscriptiue respectu illius spatij, quod occuparet. Quod autem habeat alias respectu aliarum partium spatij, non est impedimentum, ad agendum, quia, si corpus ex vi huius præsentiā est applicatum huic passō, quod ex vi alijs præsentiā sit applicatum alij passō distanti, non impedit operationem, quia ad agendum in hoc passum non supponitur negatio applicationis ad aliud, sed positiua applicatio ad hoc. In hac sententia dicendum est cum Nominalibus supra citatis, Christum in Eucharistia secundum naturæ leges posse videri: impediri tamen illius visionem ob meritum fidei.

34 **VNDECIMA CONCLUSIO.** Indiuisibile quantitatum separatim non posset naturaliter videri, secus supernaturaliter. Prior pars probatur: obiectum exiguum vix potest sensu percipi, vt patet in grano tritici, quod non potest videri, nisi in minima distantia, & alia sunt adeo exigua vt penitus non percipiuntur, vt patet in puluere per aërem sparso, qui non videtur, nisi nimia illius quantitas luce diffundatur: ergo indiuisibile, quod multo minus est, videri non poterit. Ratio huius conclusionis est, quia species producta ab obiecto indiuisibili, vel nimis paruo non potest ita pulsare animum, vt illum ab alijs operationibus reuocet, & ad visionem eliciendam indiuisibilis obiecti trahat. Posterior pars conclusionis probatur. Potest Deus cum animo, seu potentia concurrere ad visionem talis obiecti, etiam si potentia in actu primo non sit naturaliter ad illum excitata per speciem impressam, quia talis visio utpote obiecti visibilis non repugnat.

35 **DVODECIMA CONCLUSIO.** Sensibile commune v.g. præsentiā, non est vna numero entitas duobus sensibus percepta, quia, licet visus, & auditus percipiant præsentiā: visus percipit præsentiā coloris, & auditus præsentiā soni, quæ præsentiā realiter distinguuntur: dicuntur autem sensibile commune, quia vtrique præsentiā eodem nomine gaudet.

36 **DECIMA TERTIA CONCLUSIO.** Præsentiā coloris sentitur medijs speciebus, & præsentiā soni immediate, nullis speciebus productis. Probatur conclusio: præsentiā, & qualitas cuius est præsentiā, eandem approximationem, & distantiam habent cum potentia: ergo præsentiā qualitatis exigentis species ratione distantie, eisdem indigebit propter eandem rationem, & præsentiā qualitatis, quæ his non eget ratione approximationis, illis non indigebit: sed color eget speciebus, vt probaui: ergo & præsentiā coloris, sonique præsentiā sine illis sentitur, siquidem sonus medijs speciebus non sentitur.

PUNCTUM II.

De speciebus sensus communis.

1 **PRIMA CONCLUSIO.** Sensus internus non indiget speciebus, ad percipiendas sensationes exteriorum, sed immediate simul cum sensationibus externis potest sensationem internam elicere. Probo hanc conclusionē ex sufficienti applicatione quam habent sensationes externæ ad immediate producendas sensationes, quæ sic ostendo. In homine sensatio externa est intimè præsens anime indiuisibili, &

& eademmet anima indiuisibilis secundum eandem animæ entitatem est sufficienter applicata, ad producendam sensationem internam in cerebro: ergo sensatio externa, etiā si existat in pede ratione animæ, est sufficienter approximata ad producendam sensationem internam procedentem ab illa, tanquam à principio immediato, inadæquato applicato ratione alijs comprincipij inadæquati, scilicet, animæ. In reliquis viventibus eandem applicationem ostendere secundum mea principia haud difficilius erit. Anima diuisibilis secundum se totam, & secundum omnes sui partes concurrit ad sensationem factam in qualibet parte corporis. Exempli gratiā, anima diuisibilis equi secundum partem pedis concurrit ad sensationem internam factam in cerebro, vt probavi Controv. 3. punct. 1. ergo sensatio facta in pede, intimè præfens parti animæ existenti in pede, & immediatè concurrenti ad sensationem internam cerebri eandem applicationem habebit ad eundem effectum, ac habet prædicta pars animæ, cui est intimè præfens, & ratione aliarum partium animæ, quæ cerebro proximiores sunt, cum quibus concurrat per actionem, procedentem ab omnibus tanquam ab vno adæquato principio, sufficientem applicationem habebit ad talem sensationem immediatè producendam. Rem confirmo, & explico: tota anima diuisibilis equi est sufficienter applicata ad immediatè producendam sensationem internam: ergo quælibet sensatio ex eo præcisè, quod esset immediata animæ, etiā si penetrata alicui parti illius non esset, sicuti est de facto, esset sufficienter applicata ad eandem sensationem immediatè producendam. Consequentia est legitima iuxta principia tradita lib. 7. physice. vbi cum communi sententia probavi: principium inadæquatum, passo applicatum medio alio comprincipio inadæquato posse immediatè in passum influere. Statutū sufficienti applicatione sensationis externæ, ad internam producendam, eadem ratio, qua probatur, sensus externos assignatos punct. 1. §. 2. speciebus non indigere, manifestè conuincit, sensum internum posse sine illis sensationibus externis percipere. Deinde ex eadem applicatione inferunt multi, quos dabo punct. sequenti, intellectum speciebus non indigere, ad percipiendum sensationes externas: ergo eodem modo debet inferri de sensu interno respectu sensationum externarum posita eadem applicatione, quæ indiuisibilis est. Quapropter non nimis consequenter loquutos esse recentiores, negantes species intellectui ad sensationes externas intellectui, qui illas concedunt sensui interno hominis ad externas sensationes percipiendas, non temerè iudico.

2. **SECUNDA CONCLUSIO.** Sensatio interna producit speciem sui, qua sensus internus illam absentem recordatur. Hæc conclusio ex memoria brutorum necessariò inferitur. Experimur enim animalia meminisse suarum sensationum: ergo sensationes, quarum datur memoria, aliquod semen reliquerunt, vt sensus internus illas non existentes recordetur, alijs ex nullo principio posset internus illas sensatione reflexa percipere.

3. **TERCIA CONCLUSIO.** Sensatio interna, dum actu existit potest sentiri alia sensatione interna reflexa, procedente immediatè ab illa, & non ab speciebus. Probo hanc conclusionem: Sensatio externa virtutem habet, ad producendam immediatè sensationem internam sui: ergo sensatio interna similem virtutem habebit, vt immediatè sui sensationem producat. Dices disparem esse rationem, quia sensatio externa non producit species, & ita necessum est, per se, & immediatè concurrere ad sui sensationem: sensatio autem interna sui species impressas producit, & ita necessum non est, immediatè concurrere, sicuti color, qui medijs speciebus sensationem producit, non immediatè sensationem producere valet. Disparitatem hanc nullam esse ostendam, cum fundamentum huius conclusionis aperuerim, ostendam enim diuersam sensationem reflexam produci ab speciebus ab illa, quæ ab ipsa sensatione producit, quod iam præstò, & conclusionem confirmo. Sensus internus diuerso modo sentit per sensationem reflexam sensationem actu existentem, & iam præteritam, quia in homine per sensationem reflexam de sensatione iam præterita fundamentum habet intellectus ad iudicandum, sensatione præteriti fundamentum habet, ad iudicandum, sensationem existere: ergo sensatio reflexa de sensatione interna præteriti, & de eadem iam præterita distinguuntur: ergo habent diuersa principia: ergo sensatio externa de

sensatione præteriti procedit ab ipsa sensatione, & de sensatione præteriti ab speciebus, quas ipsa reliquit, vt immediatè fugebatur, nulla enim alia diuersa principia huius sensationum reperiri possunt.

Obiicies: Species impressa producta à phantasmate virtutem habet producendi phantasma reflexum, quo illud, à quo processit, repræsentetur, vt præteritum, vel tale modo, vt fundamentum tribuat intellectui, vt iudicet: illud phantasma repræsentatum per aliud reflexum, præteritum esse, sed in primo instanti, in quo phantasma producit hanc speciem impressam sui: ergo in primo instanti, in quo existit, repræsentabitur vt præteritum modo supra explicato. Antecedens est certum, quia phantasma sui species necessariò producit, & agens necessariū in primo instanti, in quo omnia requisita habet ad operandum, necessariò operatur, neque vlla potest excogitari ratio, propter quam phantasma non producat speciem sui in primo instanti, in quo existit, illam in aliquo producatur. Consequentia probatur, quia species eandem virtutem habet, præterite phantasmate, à quo fuit producta, & eodem absente, & in primo instanti, in quo producit, & in vicioribus: ergo si in alijs, absente phantasmate, potest producere speciem expressam reflexam illius, eandem poterit in primo instanti, quo producit, præteriti phantasmate producere: ergo illam necessariò producet, quia omne agens necessariū applicatum in primo instanti applicationis agit totum id, quod potest. Respondeo speciem impressam non esse agens ita necessariū, vt in omni instanti, in quo est, absque vlla contingentia operetur, vt in omnium sententia apertum est, sunt enim plurimæ species in intellectu, & in sensu interno, quæ per longa tempora dormitant & nullam habent suæ virtutis exercitium: ergo non in eodem instanti, in quo sunt operantur. Respondeo secundo, non eo ipso, quod intellectus haberet in sensu communi phantasma reflexum productum ab speciebus, si dictum ibi permanebat, intellectum iudicaturum illud phantasma reflexè sensatum formaliter fuisse præteritum, hoc est extitisse, & non existere, quia ipsius existentia, quæ cognitionem ipsius vt existentis produceret, intellectum ab hoc iudicio auerteret: quod si talis sensatio reflexa procedens ab speciebus, & non à phantasmate fundamentum præbeat, vt intellectus iudicet suum obiectum præexistisse in instanti antecedenti fundamentum ad iudicandum modò non existere, desumendum est ex negatione cognitionis immediatè excitatæ ab illo, & ex his duobus, videlicet, ex negatione huius cognitionis, & ex illa sensatione reflexa procedente à phantasmate fundamentum desumit intellectus, ad iudicandum illud phantasma esse præteritum, hoc est extitisse, & non existere.

Difficilius est, rationem assignare, propter quam species hæc in primo instanti, quo producantur, non possint aliquo modo excitari ad producendum phantasma reflexum, quo intellectus, etsi fundamentum non habet, ad iudicandum: phantasma sensatum per aliquid reflexum præteritum esse, hoc est extitisse & non existere, tamen fundamentum habebit, ad iudicandum præexistisse in instanti antecedenti & ita intellectus nullum principium habebit, ad iudicandum, an phantasma, quod habet, illud habuerit in antecedenti. Responderi posset impossibilem esse phantasma reflexum productum ab speciebus, quas illud producit, cum ipso phantasmate per reflexum sentiendum, & ita non posse hoc reflexum produci, donec aliud directum ab sit, reflexum necessariò species supponit tanquam à principio, à quo procedit, & hæc à phantasmate directio dependet in instanti quo primò producantur, ac proinde si tale phantasma reflexum ab speciebus produceretur, directum supponeretur, vt principium remotum, & simul existerent, quod fieri nequit propter impossibilitatem ipsorum.

Hæc phantasmatum impossibilitas gratis conficta videtur. Cur enim phantasma directum compossibile cum alio reflexo procedenti ab ipso incòpossibile erit cū reflexo procedente ab speciebus? Deinde intellectus ex phantasmatis principium habet, ad iudicandum, modò existere hoc phantasma, & extitisse in instanti præcedenti: ergo ex eo, quod existunt simul phantasma directum, excitans cognitionem suæ actualis existentie, & reflexum productum ab speciebus, excitans cognitionem sui obiecti, vt existentis tempore præcedenti.

Alien

7 Aliter respondeo: species producta à phantasmate non posse aliud phantasma reflexum producere in primo instanti, in quo existit phantasma directum, quia illis non debetur concursus, neque potest naturaliter dari in illo primo instanti: sed tantum in sequentibus. Desumenda est ratio ex ipsarum natura, sunt enim species commemoratiue obiecti præexistentis, & alia excitatione indigentes, vt operentur, quæ excitatio non illis debetur, quovisque illorum obiectum præcesserit, & sit illo modo, quo ab ipsis virtualiter repræsentatur, videlicet cum aliqua duratione, iam præterita, quia licet producantur in primo instanti, in quo est illorum principium, & obiectum, non producuntur, vt illud repræsentent in illo primo instanti, sed in sequentibus, in quibus verum sit dicere præcessisse sensationem internam, cuius aliam reflexam producunt. Neque pro hac difficultate fugienda genus hoc specierum, quibus non debeat concursus in primo instanti, in quo existunt, sed in aliis in quibus est obiectum repræsentandum, inuentum est. Communis enim Theologorum opinio species impressas constituit in Angelo à primo instanti suæ creationis obiectorum nondum existentium, quibus non debetur concursus donec illa obiecta actu sint existentia. Sic ego affirmo: species productas à phantasmate esse productivas aliis phantasmatis reflexi, quo directum quasi præexistens repræsentatur, & ita affirmo, non illis deberi concursum, donec verum sit obiectum præexistisse.

8 QUARTA CONCLUSIO. Sensatio externa nullam sui speciem producit in sensu externo, neque interno, vt ipsa præterita percipitur: illam non producere in sensu externo, probatur: Quia nullus in his sensibus memoria constituitur, non in sensu interno, quia sensus internus ad memoriam sensationis externæ non indiget speciebus illius, sed speciebus sensationis internæ, quia ipsa fuit sensata, quibus producit memoria sensationis internæ, & consequenter externæ, quæ se habet vt obiectum phantasmatis seu internæ sensationis. Neque opinio, quæ asserit, sensationes externas producere species sui in sensu externo, has debet ad memoriam in sensu interno relinquere, sed tantum illas dependentes, in conservari à sensatione externa constituitur, vt, dum obiectum est præsens illius speciei expressam producat: alioqui species impressa relicta in sensu interno ab externa sensatione, eodem modo produceret speciem expressam sui obiecti, scilicet, sensationis externæ, siue hæc actu existeret, siue iam fuisset corrupta. Quia sensatio interna secundum hanc sententiam adæquate ab speciebus impressis producit: ergo, dum hæc eadem permanent, eandem sensationem internam circa sensationem externam produceret, siue sensatio interna existeret, siue non existeret, quia existentia obiecti, immediate non influens necessaria non est, cum reliqua principia, quæ immediate influunt in sensationem, existunt. Consequens illatum admitti nequit, quia, si internus sensus posset eodem modo percipere sensationem externam præsentem, & iam præteritam, bruta, quorum appetitus regitur, & agitur immediate sensationibus, eodem modo mouerentur sensationem internam sensationis externæ præsentis, & iam præteritæ, & ita quis eodem modo fugeret cum recordaretur visionem externam lupi, & quando illam primo sensu interno cognouit, & canis eodem modo insectaretur leporem cum sensationem externam illius meminisset, & cum illam primo sensu interno actu existentem attingit. Quia internæ sensationes in his animalibus in vtroque casu essent omnino eiusdem rationis, quia ab eodem omnino principio actiuo, & passiuo cum eisdem circumstantiis, dispositionibus, & conditionibus processissent, præsentia enim, vel absentia obiecti nihil conducit ad actum intentionales, quando obiectum immediate, & per se non influunt in actum, sed tantum ratione principij, & ita omnes qui asserunt, non posse dari visionem intuitiuam coloris non existentis, dicunt non posse dari speciem impressam eiusdem coloris non existentis, quia si semel concedatur species impressa coloris non existentis pupillæ applicata ad producendam visionem, negari non poterit: visionem ipsam possibilem esse: imò necessarium esse producendam, etiam absente obiecto, quia, posito actu primo adæquato principij necessario operantis, naturaliter effectus impeditur nequit.

9 Obiic. Sensus internus non solum percipit sensationem internam, vt iam præteritam, sed etiam sensationem externam, & non solum habet memoriam sensationis internæ, sed etiam externæ: ergo non solum habet species impres-

sis productas à sensatione interna, sed etiam ab externa sensatione. Adhibui hanc obiectionem ad explicandam illius doctrinam, non vt illius difficultati, quæ levis momenti est, satisficerem. Resp. sensum internum non percipere sensationem internam, neque externam, vt præteritam, neque vt præsentem actu, quia sensatio interna, vel externa, vt præsens actu, & vt iam præterita inuoluit durationem, quàm sensu internus non potest percipere, quia non potest attingere correspondentiam ad tempus reale existens, vel possibile, quæ percipi non potest à potentia, quæ tempus ipsam non percipiat, per quam duratio constituitur, quæ tantum est obiectum intellectus cognoscentis hanc, & illam durationem, & inter vtramque discernentis. Ad illud, quod dicitur: sensum internum habere memoriam sensationis externæ respondeo: esse diuersos memorie actus circa hæc obiecta: circa sensationem internam sensus internus memoriam habet actu, quo illam attingit tanquam obiectum adæquatum, quado est absens, sicuti illam immediate præsentem attingebat, diuersam tamen sensationem ex parte actus, quia, quando sentit sensationem internam præsentem, illam attingit sensatione procedente à phantasmate, quod sentitur: Quando verò sensationem absentem alia interna sensatione cognoscit: sensatio hæc reflexa tantum procedit ab speciebus impressis à sensatione interna directè producta, & ita hæc sensatio reflexa de sensatione absente, & alia similiter reflexa de eadem interna sensatione, etiam habeant idemmet obiectum, quia duratio diuersa sui obiecti ipsis non attingitur, sunt valde diuersæ ex diuersitate principiorum, ex quorum diuersitate fundamentum desumit intellectus, ad iudicandum, obiectum huius reflexæ sensationis adesse, vel abesse, & discernendi inter diuersas durationes eiusdem entitatis. Aliter se res habent in memoria sensationis externæ, seu in cognitione materiali sensationis externæ iam præteritæ, quæ tantum immediate per sensationem internam non reflexiuam supra aliam internam sensationem cognoscitur, quando est præsens, tunc enim immediate attingitur per internam sensationem, dependentem in fieri, & conservari ab externa: postea verò, quando iam præterit nullum semen sui relinquit, neque, vltra sensu interno cognoscitur, nisi actu tendente in sensationem internam quæ prius fuit cognita, qui actus interni sensus dicitur actus memorie sensationis externæ, quia tendens in sensationem internam, respicientem externam tanquam obiectum, in ipsam externam sensationem tendere dicitur. Ex hoc diuerso modo tendendi in sensationem externam, quando adest, ac quado abest, fundamentum desumit intellectus, ad cognoscendum, sensationem externam adesse, vel abesse, præteritam esse, vel præsentem: Quando enim sensationem externam percipit cognitione excitata à phantasmate procedenti immediate à sensatione externa, seu producta ab ipsa visione, cognoscit visionem ipsam actu esse præsentem, quando verò sensationem externam cognoscit cognitione excitata à phantasmate reflexo procedente ab speciebus, quas produxit phantasma, productum à sensatione externa, sensationem externam tempore antecedenti præcessisse, & ex hac cognitione, & negatione illius, cognoscit, sensationem externam esse præteritam, hoc est, extitisse antea, & modo non existere.

10 Obiic. Sensus internus non potest percipere durationem obiecti: ergo non potest sentire reflexè sensationem internam, vt præsentem, neque vt existentem, neque illam diuerso modo sentire præsentem, aut præteritam, neque inter has durationes eiusdem obiecti discernere. Antecedens probatur: duratio est extrinseca quædam denominatio desumpta à tempore reali possibili, quæ sine hoc percipi nequit, sed sensus internus non potest percipere tempus possibile, neque extrinsecam hanc denominationem: ergo neque durationem, neque inter durationem, & durationem discernere. Consequentia efficax est: quia sensatio præterita, & existens tantum distinguitur penes diuersam durationem: ergo sensus internus, qui non valet percipere durationem, non valet percipere sensationem internam, vt præsentem, neque vt præteritam, neque inter sensationem vt præsentem, & vt præteritam discernere. Resp. Verum esse sensum internum non percipere durationem sensationis, neque sensationem ipsam formaliter, vt præteritam, neque vt præsentem, neque aliquid diuersum ex parte obiecti cognoscere, quando attingit sensationem ipsam præsentem, aut absentem: nihilominus ex parte actus seu ipsius sensationis diuerso modo attingere sensationem præsentem, & sensationem præteritam, quia, licet siue præteritam siue

Q. 4 præsentem

præsentem agnoscat attingit eandemmet entitatem sensationis externæ tantum secundum id, quod dicit intrinsecè, tamen per actum diuersæ rationis illam attingit, quâto est absens, quod probant argumenta suprà facta, & in hoc sensu verum est, dicere, sensum internum attingere sensationem internam, vt præsentem, & vt absentem, hoc est, illam intensiorem dum est præsens attingere actum quodam, qui ingerit cognitionem intellectui illius sensationis formaliter vt præsentis, & eandem cognoscit vt absentem, hoc est, alio actu diuersæ rationis, qui in intellectu hominis producit speciem expressam sensationis, vt absentis formaliter: Quod in aliis animalibus per productionem intellectuum explicari non valet, in homine tamen rectè explicatur per diuersas cogitationes, quas hæc phantasmata reflexa, tendentia circa idem obiectum, & à diuersis principiis procedentia, excitant.

11 Nonnulli in sensu communi species, quas vocant insensatas, apponunt, quibus obiecta percipit, quæ per sensus externos percepta non fuerunt. Has ego omnino relego, & assero, in sensu communi nullam dari speciem non productam à sensationibus externis, quæ tantum producant speciem representatiuam ipsarum, & obiectorum, quæ per ipsas sentiuntur. Ratio est, quia nulla est causa, à qua species hæ insensatæ produci possint. Nulla enim entitas producit speciem obiecti, in quod ipsa non feratur tanquam in obiectum: ergo sensationes externæ producere non poterunt speciem obiecti, in quod non feratur sensatio, quæ speciem producit, neque alia est causa, à qua possit interius sensus species alias accipere, nisi dicas, illi infundi species obiectorum, quæ sensus non percipere; quod omni fundamento caret. Quomodo verò quis cognoscat disconuenientiam cum lupo, & conuenientiam cum cane, dixi Controu. 4. Punct. 2. n. 6.

12 Obiicit. Sensus externus non percipit motum, & sensus internus percipit illum: ergo aliquid percipit sensus internus, quod non percipit externus: ergo dantur species insensatæ. Prior pars antecedentis probatur. Quia sensus externus tantum percipit obiectum præsens: eo tempore, quo est præsens: ergo tantum percipit præsentiam eo tempore, quo durat: ergo non percipit præsentiam, iam præteritam: ergo neque motum, quia motus dicit præsentiam præteritam, & præsentem. Posterior pars probatur: quia canis percipit fugam leporis, & eam insequitur: ergo percipit motum. Respōdeo: neque internum propriè percipere motum, quia motus non dicit præsentiam præteritam, & præsentem, sed negationem præsentis, quæ fuit, & præsentiam, quæ est: nullus autem sensus neque internus, neque externus percipit negationem. Dixi nullum sensum propriè percipere motum, quia sensus internus impropriè illum cognoscit, seu æquiualeter; non, quia attingat, neque impropriè negationem, quam includit motus, sed quia habet memoriam præsentis quæ præterit, & simul cognitionem præsentis modò existentis, qui duo actus quasi æquiuales cognitionibus, & per illos excitatur canis ad insectandum fugientem leporem, qui actus non reperiuntur in sensu externo, qui memoriam non habet, neque sunt per species insensatas, sed per species obiecti, quod fuit sensatum sensu externo, & per species obiecti, quod modò eodem sensu externo percipitur.

PUNCTUM III.

De speciebus intellectus.

1 Multi ex antiquis Theologis species intellectivas omnino demunt asserentes, sat esse, esse phantasmata ad quascumque intellectiones cognoscendas. Ita Durand. Bachonius, Gotsfredus apud Conimbr. lib. 3. de anima cap. 5. quæst. 3. art. 1. Consentit ex parte Gabriel in 2. distinct. 3. quæst. 2. affirmans non requiri speciem ad cognitiones intuitivas; requiri tamen ad abstractiuas. Auctores suprà relatos nonnulli recentes sequuntur.

2 Communis opinio, quam tenet Angelicus Doctor 1. p. q. 55. art. 1. & alij quàm plurimi ex antiquioribus & recentioribus, quos recensere longum esset, species impressas in intellectu constituit, quæ ab intellectu agente, & à phantasmate vulgò produci dicuntur.

3 PRIMA CONCLUSIO. In anima dantur species impressæ

se pro memoriæ actibus. Rationem non inueni, quâ nihil efficaciter conclusionem hanc probare nonnulli tamen sunt, quæ satis probabiliter illam suadent. Accedit his Doctorum auctoritas, præcipuè Augustini lib. 11. de Trinitate c. 2. ubi non solum docet, dari has species, sed asserit, tan diutius ingenij esse, de his dubitare. Quod si species aliquæ iuxta mentem Augustini, & communem sententiam D. Thomæ, aliorumque scholasticorum in intellectu sunt admittendæ, has ad memoriæ actus esse designandas, censendum est.

Potissima ratio huius conclusionis desumenda est ex memoria actuum intellectus, & voluntatis, seu ex cognitione reflexa, quâ, postquam præteritæ, cognoscuntur, quæ cognitionis nullum aliud potest esse principium præter speciem, relictam in intellectu ab actu, qui iam præterit, & modo cognoscitur. Dices: principium comitans intellectum in horum actuum productione esse phantasma, quia adhuc illam hoc comitatur. Contrâ tamen quæ certum esse non potest memoriam horum actuum phantasmata comitari. Deinde assignari nequit obiectum phantasmatis producentis hunc actum; hoc enim esse nequit obiectum intellectus productionis, scilicet, intellectus, seu volitio præterita, quia intellectus & volitio, vt potest obiecta spiritualia non possunt materiali phantasmate attingi. Secundo anima separata habet memoriam horum actuum sine phantasmatis: ergo illi actus dum fuerunt exteriori ab anima informante materiam, speciem produxerunt, quâ postea anima in statu separationis illorum recordatur: ergo illæ species, quæ ante separationem existebant cum eadem virtute, eodem modo producebant actum memorie, seu cognitionem actus intellectus, vel voluntatis iam præteritæ: ergo dantur species in intellectu, & de facto illis cognoscitur actus proprios, actusque voluntatis iam præteritos, & his mediis obiecta, quæ prius cognouerant, respectu quorum cognitio reflexiua memoria dicuntur.

SECUNDA CONCLUSIO. Species impressæ horum actuum non producuntur ab intellectu, sed à suis obiectis tanquam à principijs adequatis. Ratio est manifeste: obiecta illa spiritualia sunt: ergo, vt speciem spirituales producant, non indigent alio comprincipio spirituali: ergo immediatè tanquam principia adequata possunt species impressas ipsorum representatiuas producere. Sicut omnia alia obiecta eiusdem rationis secundum materialitatem, vel spiritualitatem cum specie producenda illam producant: v. g. color, & omnia obiecta sensuum exterorum, & interni, quæ species producant, & sicut phantasma in sensu interno speciem impressam relinquit ab ipso phantasmate tanquam à principio adequato productam sine consortio sensus interni.

TERTIA CONCLUSIO. Phantasma immediatè concurrat ad cognitionem sui, & obiecti sensati per illud sine vlla specie intermedia. Probanda est hæc conclusio eisdem omnino rationibus, quibus probauimus puncto precedenti, sensationem externam concurrere ad sensationem internam. Illas iterum repetere non placet, quia mutata materia eodem omnino modo procedunt.

QUARTA CONCLUSIO. Phantasma nullam producit speciem impressam in intellectu ad sui memoriam. Probo hanc conclusionem ex dictis Punct. præcedenti de sensu interno, & ex doctrina ibi tradita. Sensatio externa non producit speciem sui in sensu interno, vt hic illius recordetur: ergo sensatio interna non illam producit in intellectu, vt eius sensationis internæ intellectus memoriam habeat. Consequentiam probō, & rationem à priori desumo eadem paritatis inuitens. Sensus internus sufficienter recordatur sensationis externæ per species relictas à sensationibus internis, quibus producit sensationes reflexas circa sensationes proprias internas, quæ ab externis processerunt & illas tanquam obiecta insequere, & per has internas sensationes reflexas immediatè versantes circa alias internas externas memoria habet: ergo eodem modo intellectus per cognitionem reflexam cognitionis præteritæ recordabitur sensationis externæ, & aliorum obiectorum, quæ respiciebat cognitio directa, quæ modò reflexè cognoscitur. Et in hoc sensu verum est dicere animam habere speciem impressam obiectorum omnium, quæ aliquando cognoscit, quia habet speciem actuum, quibus illa cognouit, quæ producant cognitionem non solum aliorum cognitionum, à quibus fuerunt productæ, sed etiam obiectorum.